

6.92x31.79	1	עמוד 29	ישראל היום - כותרת	26/02/2015	46705209-3
מל "א" המרכז ללימודים אקדמי - 27560					

ד"ר עירית קינן

כיבוד האחר שווה חברה בריאה

בניסיון למזער את הנזק שחוללה הצהרתו של הרב שלום כהן שהתקווה הוא שיר מטומטם, אמר יו"ר ש"ס הרב אריה דרעי שהדברים נאמרו "בבריחות הרעת", והוסיף שהרב כהן "לא צריך שיר שכתב אדם ציוני שהיה גם חצי מתבולל כדי לגלות את הקשר שלו לארץ ישראל".

בכך חטא דרעי פעמיים. חטאו הראשון הוא עצם הצטרפותו לזלזול שהביע כהן בסמלים מרכזיים של המדינה שבה הוא מבקש לכהן כחבר כנסת ושר. במדינה דמוקרטית מותר כמובן להציע ואף לתבוע הרחבה וערכון של סמלי המדינה כך שיכילו אוכלוסיות שאינן מזדהות איתם. אבל אין זה אומר שאדם שמבקש לייצג את המדינה כשר וחבר בקואליציה רשאי לזלזל בהם. דרעי הביע זלזול בהמנון, ואת המושג "ציוני" הציג כדבר מוקצה. אזרח ישראלי אינו חייב להיות ציוני כמובן, ואינו חייב להזדהות עם ההמנון; אבל יש הברל רב בין אייזורהות לבין זלזול מופגן מפיו של מנהיג מפיגה שמתמודדת לכנסת.

החטא השני חמור אף יותר: דרעי, כמו חרדים אחרים, דורש – ובצדק – מהרוב הלא חרדי לכבד את סמלי הקבוצה שאותה הוא מייצג ולא לזלזל בהם. הוא תובע, למשל, שגברים חילוניים יחבשו כיפה על ראשם ושנשים חילוניות יכסו את זרועותיהן בעת ביקור במוסדות חרדיים. הוא גם תובע – ובצדק – לשמור על כללי כשרות באירועים רשמיים של המדינה, גם אם רוב המשתתפים בהם אינם שומרי מצוות. אך דרישה מוצדקת זו לכבד את מנהגי האחר היא דו־כיוונית. גם קבוצת מי־עוט נדרשת לכבד את סמליה וקודשיה של קבר צת הרוב ושל קבוצות מיעוט אחרות. "התקווה" מהווה סמל עמוק ומרגש עבור רוב אזרחי המדינה. בעיניהם של רבים השיר עדיין מעלה רמעות, אם בשל זיכרונות אישיים ומשפחתיים ואם בהשפעת הזיכרון הקולקטיבי.

יותר מידי התרגלנו לזלזול של קבוצות ויחידים אלה באלה; יותר מידי התרגלנו לשיח רדוד ומביש שבו הגיבור היומי הוא מי שעלב חזק יותר באחר

זלזול בהמנון ובמחברו משום שלא שמר מצוות מהווה פגיעה באחד העקרונות הבסיסיים של רבי תרבותיות. לא לחינם בחר הרב עובדיה יוסף, לפי עדותו של הרב כהן, לעמוד בעת שירת ההמנון, גם אם בליבו אמר תפילה ולא הצטרף לשירה. כך נוהגים גם רבים מאזרחי המדינה הערבים, והיהודים אף מצפים מהם לנהוג כך – הם קמים מתוך כבוד לאחרים, אף על פי שאינם מזדהים עם ההמנון ואינם חייבים לשיר אותו. כן, מן הראוי שנרחיב את ההמינון, ראוי שנוסיף לו בית שהאזרחים הערבים יוכלו להזדהות איתו, ואפשר לחשוב באותה מידה על תוספת שתדבר אל החרדים. אך הצורך הזה איננו מתיר לדרעי, לכהן ולחבריהם לזלזל בו.

יותר מדי התרגלנו לזלזול של קבוצות ויחידים אלה באלה; יותר מדי התרגלנו לשיח רדוד ומביש שבו הגיבור היומי הוא מי שעלב חזק יותר באחר. גם התגובות להתבטאויותיהם של ראשי ש"ס נגד עות בכך, הן מצד המבקרים והן מצד התומכים. רב־תרבותיות מחייבת כבוד הדדי שיבוא לידי ביטוי בשיח שמאפשר חילוקי דעות בלי עלבונות הדדיים ומבטא כבוד לסמלים ולרגשות של הקבר צות השונות בחברה. חובה זו מוטלת על כל האזרחים, גם על קבוצת המיעוט החרדית.